

> Philippe Delvaux, externe communicatie, en Valentine Snoeck, juridisch adviseur bij Brulocalis

EEN AANTAL PUNTEN VAN AANDACHT IN AANLOOP NAAR DE VERKIEZINGEN

In aanloop naar de verkiezingen heeft Brulocalis een aantal praktische fiches gemaakt over wat wel en niet kan tijdens de sperperiode. U krijgt in dit artikel een overzicht. De volledige fiches vindt u op www.brulocalis.brussels > tools (NB: dit deel van de site is voorbehouden voor de leden van Brulocalis)

> De aanplakking tijdens de kiescampagne is gereguleerd.

1. DE MEDEDELINGEN VAN DE LOKALE BESTUREN VOOR DE VERKIEZINGEN

De periode die aan verkiezingen voorafgaat, wordt geregeld door de ordonnantie van 12 juli 2012 betreffende de controle van de mededelingen en de imagobevordering van de lokale overheden tijdens de verkiezingsperiode.

De sperperiode

In de periode vanaf **de 95^e dag voorafgaand aan de verkiezingen** (op federaal, gewestelijk, lokaal of Europees niveau) tot de dag van de verkiezingen zijn de mededelingen van lokale overheden aan bepaalde regels gebonden.

Tijdens deze sperperiode zijn alle mededelingen, informatiecampaagnes of evenementen verboden die uitgaan van de **leden van het college van burgemeester en schepenen en de OCMW-voorzitter** en die:

- niet verplicht zijn op grond van een wettelijke of reglementaire bepaling;
- rechtstreeks of onrechtstreeks met publieke middelen gefinancierd worden; en
- ertoe strekken om het persoonlijke imago te bevorderen van een of meerdere leden van het college van burgemeester en schepenen, van

de voorzitter van de raad voor maatschappelijk welzijn, van hun politieke partij of van iedere groepering van kandidaten die opgenomen zijn op dezelfde kieslijst.

Deze ordonnantie is van toepassing op alle verkiezingen en op alle leden van het college alsook op de OCMW-voorzitter, ongeacht of zij kandidaat zijn.

De begrippen mededeling, informatiecampaagne en evenementen

De begrippen mededeling, informatiecampaagne en evenement dienen ruim geïnterpreteerd te worden. In het bijzonder de volgende zaken worden door de ordonnantie beschouwd als een mededeling, informatiecampaagne of evenement voor imagobevordering:

- de **vermelding van de naam** van een kandidaat, met uitzondering van het gebruik van de functietitel of het gebruik van de afbeelding van een kandidaat in een mededeling of een informatiecampaagne, in ongeacht welke vorm, die niet nominatief gericht is aan een ruim publiek waarbij de boodschap niet uitsluitend objectieve informatie betreft maar de **verwezenlijkingen en acties van de betrokken persoon of andere mandatarissen van dezelfde politieke partij** in het bestuur van de gemeente of van het OCMW **positief belicht**;

- de al dan niet weerkerende **evenementen** georganiseerd op initiatief van een of meer leden van het college of de OCMW-voorzitter en **waarbij de persoon van de betrokkene voor het voetlicht geplaatst wordt** (met uitzondering van de functietitel);

- de **publicatie in het officiële gemeentelijk infoblad van meer dan één artikel** over of ondertekend door hetzelfde lid van het college of de OCMW-voorzitter **of van meer dan één foto** van diezelfde persoon. Het aantal berichten

of foto's in het officiële gemeentebblad is dus beperkt. Daarnaast wordt ook de invalshoek van deze mededelingen gereguleerd. Mededelingen die niet louter het evenement beschrijven maar die een persoon, team of politieke partij positief belichten, zijn namelijk verboden. Tijdens de verkiezingsperiode moeten het gemeentebblad en de website van de gemeente dus politiek neutraal, strikt informatief en gedepersonaliseerd zijn.

In de praktijk betekent dit dat **per mededeling nagegaan moet worden of ze verward kan worden met reclame** voor die persoon.

Het grote probleem van het verbod op het personaliseren van evenementen of van de mededelingen over die evenementen wordt echter, zonder oplossing, onder de aandacht gebracht in de parlementaire werkzaamheden van de ordonnantie: *"Het is inderdaad ingewikkeld om hetgeen als gedrag wordt beschouwd en niet op basis van objectieve criteria kan worden vastgesteld te codificeren."*

In de ordonnantie staat er "onder meer". De opsomming in de ordonnantie is dus niet volledig en zou dus nog uitgebreid kunnen worden.

Het controlecollege

Als de regels inzake mededelingen tijdens de sperperiode overtreden worden, kan dat bij het Controlecollege aangehangig gemaakt worden.

Als het Controlecollege vindt dat de mededeling, de informatiecampagne of het evenement strekt tot het bevorderen van het persoonlijke imago van een lid van de plaatselijke overheid, rekent het de kosten van deze mededeling bij de verkiezingsuitgaven van de belanghebbende.

En buiten de pre-electorale periode?

Artikel 112 van de NGW bepaalt sinds 2014 dat de gemeente een gemeentelijk informatieblad op papier of in elektronisch formaat mag verspreiden, waarin de leden van het college van burgemeester en schepenen mededelingen kunnen doen over de uitoefening van hun ambt. In dat geval moet er in elke uitgave van dat blad ruimte voorbehouden worden, zodat de democratische politieke lijsten of fracties van de

oppositie de mogelijkheid krijgen om ook hun standpunt uit te drukken.

De toepassingsmodaliteiten van deze bepaling moeten vastgelegd worden in het huishoudelijk reglement van de gemeenteraad of in een aparte gemeentelijke verordening. Een commissie bestaande uit één vertegenwoordiger van elke democratische politieke fractie die in de gemeenteraad vertegenwoordigd is, zal eveneens belast zijn met het jaarlijks indienen van een verslag over de naleving van deze bepaling (en dit sinds 2016).

Deze bepaling is te allen tijde van toepassing en kan uiteraard bijzonder gevoelig liggen tijdens de verkiezingsperiode. De toepassing van deze bepaling is cumulatief met de toepassing van de bepalingen in de hoger genoemde ordonnantie van 12 juli 2012.

In het kort

Tijdens de sperperiode zijn de mededelingen van lokale overheden gebonden aan bepaalde regels en er dient op gelet te worden dat ze neutraal zijn. Het doel van de desbetreffende ordonnantie is om enerzijds de kandidaten op gelijke voet te plaatsen en anderzijds te voorkomen dat een mandataris publieke middelen aanwendt voor persoonlijke doeleinden.

Zie ook: een fiche op de site [verkiezingen.brussels.be](https://www.verkiezingen.brussels.be) "Gemeentelijke uitvoerende mandataris: communicatie tijdens de verkiezingsperiode Als de lokale uitvoerende mandataris kandidaat is voor een verkiezing: twee soorten wetgeving van toepassing".

2. VERKIEZINGSBORDEN

Een verkiezingsbord is een wezenlijk onderdeel van de kiescampagne. Er moeten daarbij evenwel een aantal regels in acht genomen worden naargelang het bord zich op het openbaar domein of op privéterrein bevindt.

Het Grondwettelijk Hof heeft een "recht op aan-

plakking" vastgelegd.

- op openbaar domein: op voorwaarde dat de betrokken overheidsinstantie de plaatsen waar affiches opgehangen mogen worden ter beschikking heeft gesteld en deze duidelijk schriftelijk heeft bekendgemaakt, en,
- op privé-eigendom: op voorwaarde dat de eigenaar daarvoor schriftelijk toestemming heeft gegeven.

Maar gedurende de wettelijk voorgeschreven periode, t.t.z. 3 maanden voor de gemeenteraadsverkiezingen, verbiedt de wet van 7 juli 1994 politieke partijen, lijsten, kandidaten en derden die in hun naam verkiezingspropaganda willen voeren, om commerciële borden of affiches van welk formaat dan ook te gebruiken

Niet-commerciële borden en affiches mogen wel worden gebruikt, maar ze mogen niet groter zijn dan 4m².

Verkiezingsborden in de openbare ruimte

• Het Algemeen politiereglement (APR)

Artikel 38 van het gemeenschappelijk algemeen politiereglement voor de 19 Brusselse gemeenten verbiedt het aanbrengen, laten aanbrengen of plakken van affiches, folders, stickers, flyers, oriëntatiepijlen, enz. overal in de openbare ruimte of in de open lucht, die vanuit de openbare ruimte zichtbaar is en zonder toestemming van de bevoegde autoriteit en de eigenaar van de ruimte of door niet te voldoen aan de voorwaarden die de bevoegde autoriteit in de vergunning heeft vastgelegd.

Bij wijze van uitzondering staan gemeenten tijdens verkiezingen politieke partijen, lijsten en kandidaten gewoonlijk toe om hun affiches op te hangen op speciaal voor de verkiezingsperiode voorziene openbare informatieborden, waarop elke lijst een eigen plaats heeft met daarop zijn lijstnummer.

• Een specifiek gemeentelijk reglement

Uit hoofde van haar gemeentelijke autonomie kan de gemeente een specifiek gemeentelijk reglement aannemen waarin de beperkingen van deze aanplakking zijn vastgelegd.

In dit reglement kan vermeld worden dat elke lijst met vertegenwoordigers in de nieuw te verkiezen gemeenteraad evenveel ruimte krijgt op de gemeentelijke borden voor het ophangen van affiches. Een of meer andere borden of zones worden vrijgehouden voor lijsten die niet in de gemeenteraad vertegenwoordigd zijn, volgens een verdeelsleutel die door het gemeentebestuur wordt vastgesteld. Deze verdeelsleutel

kan variëren naargelang de lokale omstandigheden, maar garandeert dat alle betrokkenen over een redelijke hoeveelheid ruimte beschikken om hun affiches op te hangen.

In dit opzicht is het aangewezen om voldoende ruimte vrij te maken **voor lijsten die geen verkozenen hebben in de nieuw te verkozen volksvertegenwoordiging**, aangezien het aanplakken van verkiezingsborden voor hen absoluut noodzakelijk is om zich bekend te maken bij de kiezers. De aanplakborden moeten gedurende een redelijke periode gebruikt kunnen worden, zodat de campagne effectief gevoerd kan worden, idealiter gedurende een periode die overeenkomt met de gereguleerde verkiezingsperiode, nl. 3 maanden voor de verkiezingen.

In het reglement staat ook vaak dat er geen affiches worden aanvaard die in strijd zijn met de wet van 30 juli 1981 tot bestraffing van bepaalde door racisme of xenofobie ingegeven daden, of de wet van 23 maart 1995 tot bestraffing van het ontkennen, minimaliseren, rechtvaardigen of goedkeuren van de genocide die tijdens de Tweede Wereldoorlog door het Duitse nationaal-socialistische regime is gepleegd.

Wil je dit als lokaal bestuur in het reglement zetten, dan wordt het aangeraden om hier **voorzichtig** mee te zijn, aangezien het weigeren van het aanbrengen van verkiezingsaffiches zou kunnen worden gelijkgesteld met een vorm van censuur.

De reglementen kunnen ook het **ophangen** van verkiezingsaffiches regelen.

Wat het recht op aanplakken betreft, lijkt het belangrijk dat het gemeentebestuur op een of andere manier **duidelijk aangeeft waar** affiches mogen worden opgehangen.

We raden in elk geval aan om **genoeg borden te voorzien** waarop de affiches aangeplakt kunnen worden.

• Algemeen politiebepsluit van de minister-president van het BHG

Het is gebruikelijk dat de gouverneur van Brussel (wiens bevoegdheden zijn overgenomen door de minister-president van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest) een algemeen politiebepsluit uitvaardigt ter aanvulling van de gemeentelijke maatregelen.

Dit bepsluit, dat ongeveer 3 maanden voor de verkiezingen wordt uitgevaardigd, verbiedt het plaatsen van elk soort opschrift, affiche of flyer, evenals het vervoer van dergelijke voorwerpen voor verkiezingsdoeleinden tijdens de nacht (tussen 22u en 7u) tot de dag van de verkiezingen, en op de dag van de verkiezingen zelf, zowel in de openbare ruimte als op privéterrein.

Gemeenten zijn vrij om striktere verbodsbepalingen op te leggen in het kader van hun politiebevoegdheden, op voorwaarde dat ze dit motiveren. Dit hangt af van de omstandigheden van elke gemeente en is in overeenstemming met de noodzakelijke proportionaliteit bij het beperken van de vrijheid van meningsuiting in verkiezingsaangelegenheden.

Verkiezingsborden op privéterrein

Wat betreft de verkiezingsborden op privédoorniein, **is het principe dat elke particulier vrij is om zijn of haar politieke mening te uiten via het plaatsen van verkiezingsborden**.

De overheid mag deze vrijheid niet inperken.

Gemeenten kunnen niettemin onrechtstreeks optreden via de uitoefening van hun **algemene politiebevoegdheden** krachtens artikel 135, §2 NGW. In principe worden politiebevoegdheden gebruikt om het toezicht op de openbare ruimte te regelen, maar ze kunnen zich ook uitstrekken tot de risico's die bepaalde situaties die zich voordoen in de privéruimte, kunnen opleveren voor de materiële openbare orde in de openbare ruimte.

In de praktijk lijkt het moeilijk om een dergelijk risico op verstoring van de openbare orde aan te tonen en bij het afwegen van de belangen die op het spel staan, weegt de politieke vrijheid van burgers zo zwaar door **dat het vrijwel onmogelijk lijkt om een beperking van verkiezingsborden in privéruimtes te rechtvaardigen, behalve in uitzonderlijke omstandigheden**.

In het kort

Een verkiezingsbord is een wezenlijk onderdeel van de kiescampagne. Er moeten daarbij evenwel een aantal regels in acht genomen worden naargelang het bord zich op het openbaar domein of op privéterrein bevindt.

3. VERKIEZINGSPROPAGANDA EN GESCHENKEN

In de fiche m.b.t. de verkiezingspropaganda wordt ook verteld wat wel en niet mag en ook daartussen, wat wel mag maar onder de verkiezingsuitgaven valt. De fiche geeft het wettelijk kader aan en kijkt naar de rechtspraak. De wetgever heeft nagelaten sommige concepten te omschrijven, wat de rechtspraak in casu de ruimte geeft om de grenzen af te bakenen.

In de 3 maanden vóór de verkiezingen wordt het gebruik van bepaalde publicitaire middelen

strikst verboden door de wet van 7 juli 1994. Zo is het ten strikste verboden voor politieke partijen, lijsten, kandidaten, alsook derden die voor hen propaganda willen voeren om:

- geschenken of gadgets te verkopen of verspreiden;
- commerciële telefooncampagnes te voeren;
- reclamespots op radio, televisie of in de bioscoop uit te zenden;
- gebruik te maken van commerciële reclameborden of affiches;
- gebruik te maken van niet-commerciële reclameborden of affiches groter dan 4 m².

De wet definieert niet wat bedoeld wordt met "geschenken" of "gadgets". Deze termen worden daarom geïnterpreteerd door de Raad van State in het kader van verkiezingsgeschillen. De Raad van State nam daarbij afstand van een strikt terminologische benadering van het begrip geschenk of gadget, en koos voor een interpretatie die aansluit bij de bedoeling van de wet. Daaruit blijkt effectief dat de vraag niet zozeer is of er tijdens de verkiezingsperiode materiële zaken of voordelen worden verspreid of verkocht, maar wel of de verspreiding daarvan een **impact heeft op de uitslag van de verkiezingen**.

Concreet moet worden nagegaan, in elk geval, of de geschenken (of verkochte) materiële zaken en voordelen een significante geldelijke waarde hebben, en of de personen die ze ontvangen daadwerkelijk door deze zaken en voordelen zouden worden beïnvloed bij het uitbrengen van hun stem.

Het idee is dat het verspreiden van eender welk materieel voordeel verboden is indien het gaat om een vorm van steriele corruptie van de kiezer en als elk debat met de kiezer onmogelijk wordt door de materiële gunst die wordt aangeboden. Het geven van geschenken of gadgets is dus niet noodzakelijk een probleem als het object of voordeel, dat van bescheiden waarde is, een echte clash der ideeën niet in de weg staat - en zelfs niet als het daarin kadert.

In het kort

Niet elk "geschenk" wordt noodzakelijk-kerwijs als dusdanig beschouwd. Het is niet zozeer het materiële voordeel dat van belang is, maar wel de intentie van het geschenk. Enkel wanneer men de kiesintenties van de kiezer wil beïnvloeden, niet via een debat over ideeën, maar via potentieel verleidelijke goederen, spreekt van een illegaal geschenk of gadget.

4. VERKIEZINGSUITGAVEN

Elke kiezerslijst en elke kandidaat voor de gemeenteraadsverkiezingen mag niet meer dan een maximumbedrag uitgeven aan verkiezingspropaganda.

Maximumbedrag

De wet van 7 juli 1994 legt kandidaten voor de gemeenteraadsverkiezingen een kader op met betrekking tot hun verkiezingsuitgaven. Deze wet legt een controle en een beperking van de uitgaven op drie niveaus op: per politieke partij, per lijst en per kandidaat.

Alle kiezerslijsten en alle kandidaten voor de gemeenteraadsverkiezingen mogen namelijk niet meer uitgeven aan verkiezingspropaganda dan een maximumbedrag dat vastgelegd werd op basis van een verdeelsleutel zoals bedoeld in artikel 3 van de wet van 1994.

Het beschikbare maximumbedrag is afhankelijk van het aantal op de kiezerslijst ingeschreven kiezers in elke gemeente en wordt uiterlijk 40 dagen voor de verkiezingen meegedeeld door de minister-president van het BHG.

Beperkte en vastgelegde uitgaven voor verkiezingspropaganda

Alle uitgaven en financiële verbintenissen voor mondelinge, schriftelijke, auditieve en visuele boodschappen die erop gericht zijn het resultaat van een politieke partij, een lijst en hun kandidaten gunstig te beïnvloeden en die verricht worden tijdens een periode van **drie maanden voorafgaand aan de gemeenteraadsverkiezingen** worden beschouwd als uitgaven voor verkiezingspropaganda.

Deze regels gelden voor de kandidaten zelf, maar ook voor derden die campagne voeren voor de kandidaten. Deze bedragen zijn dus toerekenbaar, zelfs als ze door derden betaald worden voor politieke partijen, lijsten of kandidaten.

Uitgesloten uitgaven

Er zijn echter een aantal uitgaven uitdrukkelijk uitgesloten van het begrip uitgaven voor verkiezingspropaganda, zoals bepaald in de wet van juli 1994:

- het **verlenen van persoonlijke, onbezoldigde diensten** evenals het gebruik van een **persoonlijk voertuig**;
- de **uitgaven met betrekking tot de normale partijwerking** op nationaal of lokaal niveau, tenzij die uitgaven duidelijk uitzonderlijk zijn. Deze uitgaven mogen dus niet voor verkie-

zingsdoeleinden zijn en moeten geregeld en weerkerend zijn;

- **de publicatie in een dagblad of tijdschrift van redactionele artikelen of de uitzending over radio of televisie**, zonder betaling, vergoeding of belofte van betaling of vergoeding, op voorwaarde dat die publicaties op dezelfde manier gebeuren als buiten de verkiezingsperiode;
- **de uitzending of een reeks van uitzendingen over radio of televisie van verkiezingsprogramma's**, op voorwaarde dat vertegenwoordigers van de politieke partijen aan die uitzendingen kunnen deelnemen en dat het aantal en de duur ervan bepaald worden op basis van het aantal vertegenwoordigers van de politieke partijen in de wetgevende vergaderingen;
- **de kostprijs van periodieke manifestaties**, op voorwaarde dat ze niet uitsluitend voor verkiezingsdoeleinden georganiseerd worden en dat ze geregeld en weerkerend zijn qua organisatie en periodiciteit, tenzij de uitgaven kennelijk uitzonderlijk zijn. Een manifestatie wordt als geregeld en weerkerend beschouwd als de manifestatie de voorbije twee jaar één keer of de afgelopen vier jaar één keer om de twee jaar plaatsgevonden heeft;
- **de kostprijs van voor verkiezingsdoeleinden georganiseerde, niet-periodieke manifestaties waarvoor een deelnameprijs aangerekend wordt**, voor zover de uitgaven door de inkomsten, met uitzondering van deze uit sponsering, worden gedekt en het geen uitgaven voor reclame en uitnodigingen betreft. Als de inkomsten de uitgaven niet volledig dekken, moet het verschil als een verkiezingsuitgave aangerekend worden;
- **de uitgaven voor de aanmaak van internettoepassingen**, op voorwaarde dat die aanmaak op dezelfde wijze en volgens dezelfde regels gebeurt als buiten de verkiezingsperiode.

Aangifte

Om te controleren of de maximumbedragen nageleefd worden, zijn de politieke partijen en de kandidaten verplicht om hun verkiezingsuitgaven en de herkomst van de daarvoor aangewende middelen aan te geven. De lijststaanvoerder moet bovendien de verkiezingsuitgaven van de lijst die hij aanvoert, alsook de herkomst van de daarvoor aangewende middelen aangeven. Giften van meer dan 125 euro vanwege natuurlijke personen worden alleen aanvaard als de identiteit van de schenker geregistreerd wordt. Aangiften moeten binnen dertig dagen na de verkiezingsdatum ingediend worden bij de griffie van de rechtbank van eerste aanleg. De akten van bewilliging en de aangiften worden

opgemaakt op specifieke formulieren die goedgekeurd zijn door de regering en die in het Belgisch Staatsblad gepubliceerd zijn. Ze moeten ondertekend zijn door de kandidaten.

Controle en sancties

Tussen de 31e en 45e dag na de verkiezingen kunnen de kiezers vragen om de aangiften in te zien. De voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg maakt een verslag op over de uitgaven van de politieke partijen. Dat verslag wordt tussen de 60e en 75e dag na de verkiezingen ter inzage gelegd bij de griffie. Na deze termijn bezorgt de voorzitter het Controlecollege de volgende documenten:

- de aangiften;
- het verslag;
- de eventuele opmerkingen van de kandidaten.

Het College heeft vervolgens 90 dagen (vanaf ontvangst) de tijd om de juistheid en volledigheid van de bezorgde informatie te controleren.

In geval van klachten is het Rechtscollege bevoegd. Klachten over de verkiezingsuitgaven van de lijsten en kandidaten moeten binnen 45 dagen na de verkiezingsdatum ingediend worden. Het Rechtscollege moet vervolgens binnen 90 dagen na ontvangst van de klacht een beslissing nemen.

Als het maximumbedrag aan toegestane verkiezingsuitgaven overschreden werd, kan het Rechtscollege de overtreders een boete opleggen. Die boete kan gaan van een eenvoudige oproep tot orde tot opschorting of zelfs ontneming van het mandaat.

In het kort

Elke kiezerslijst en elke kandidaat voor de gemeenteraadsverkiezingen mag niet meer dan een maximumbedrag uitgeven aan verkiezingspropaganda. Dat bedrag wordt uiterlijk 40 dagen vóór de verkiezingen meegedeeld door de minister-president van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (BHG).